
ARTYKUŁY

IWONA KORCZAK*, MARCIN TOMASZEWSKI*, **¹

* *Departament Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej,
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi*

** *Kolegium Ekonomiczno-Społeczne,
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie*

ROZWÓJ GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH W POLSCE W LATACH 2000-2015

Nadesłany: 16.11.2015   Zaakceptowany do druku: 28.04.2016

1. Wstęp

W obliczu postępującej globalizacji i integracji rynku rolno-żywnościowego oraz stale rosnącej konkurencyjności podmiotów funkcjonujących w sektorze rolno-spożywczym, integracja pozioma rolników odgrywa kluczową rolę w procesie wzmacniania pozycji gospodarstw rolniczych w łańcuchu żywnościowym. Przekonało się już o tym wiele krajów Europy i świata, w których rolnictwo prezentuje wysoki stopień rozwoju [Biuletyn MRiRW 10/2013]. Z ich doświadczeń wynika, iż podstawowym elementem struktury dobrze funkcjonującego rynku rolnego są wszelkie formy organizowania się producentów rolnych [Chlebicka 2008]. Również i w Unii Europejskiej od wielu lat wspierana jest działalność grup producentów rolnych bowiem, jak pokazuje praktyka, stanowią one istotny bodziec wpływający korzystnie na procesy restrukturyzacji sektora rolno-spożywczego [Krzyżanowska 2003]. Zarówno w państwach Europy Zachodniej, jak i w Polsce, wspólne działania rolników mają długoletnią tradycję [Krzyżanowska, Trajer 2014] i wynikające z tego wieloletnie doświadczenia, zróżnicowane pod względem rozwoju w poszczególnych okresach historycznych. Obecnie w Polsce najbardziej popularną formą wspólnego gospodarczego działania rolników są grupy producentów rolnych. Integracja po-

---

¹ Wkład pracy: Iwona Korczak – 50%, Marcin Tomaszewski – 50%.

zioma producentów rolnych, według teorii ekonomii instytucjonalnej czyli wyboru publicznego, jest alternatywną formą dla zawodnego mechanizmu rynkowego. Oznacza to, że rolnicy tworzą grupy interesów, wyręczając w ten sposób zawodny mechanizm rynkowy, doprowadzając do sytuacji, w której alokacja jest zależna od przedsiębiorstwa – grupy producentów rolnych, w której są zorganizowani, a nie od zawodnego mechanizmu rynkowego [Domagalska-Grędyś 2014]. W przypadku producentów rolnych związane jest to przede wszystkim z postępującą rozbieżnością pomiędzy oczekiwaniami rynku, a możliwościami produkcyjnymi gospodarstw rolnych oraz specyfiką produkcji rolniczej [Brzozowski 2014].

Współpraca rolników w ramach grupy pozwala na osiągnięcie szeregu korzyści wynikających ze wspólnej aktywności gospodarczej, zarówno w sferze produkcji (np. poprzez koncentrację podaży, wspólne planowanie produkcji), handlu (np. dostęp do większej liczby zróżnicowanych kanałów dystrybucji, obniżanie kosztów transportu), jak i zaopatrzenia (np. koncentrację popytu na środki do produkcji). Większa ilość oferowanych produktów, lepszych jakościowo, z możliwością zachowania ciągłości dostaw, jest bardziej interesująca dla giełd towarowych, hurtowni czy sieci handlowych, w tym supermarketów, niż oferta pojedynczego rolnika [Brzozowski 2015]. Prowadzi to do poprawy efektów ekonomicznych działalności rolniczej, zapewnienia silniejszej pozycji gospodarstw rolnych na rynku, a w konsekwencji wyższych i stabilniejszych dochodów rodzin rolniczych, poprawy jakości życia i pracy na wsi oraz wzrostu konkurencyjności sektora rolno-spożywczego [Tomaszewski 2015]. Uogólniając korzyści wynikające ze wspólnego działania można stwierdzić, iż tworzy to możliwość bardziej efektywnego wprowadzania postępu technologicznego, biologicznego, organizacyjnego i ekonomicznego oraz optymalnego wykorzystania czynników produkcji [Czyżewski, Henisz-Matuszczak 2006]. Działając grupowo, rolnicy zachowują pełną autonomię własnościową i organizacyjną własnych gospodarstw. Grupy producentów, oprócz wyżej wymienionych działań skierowanych do wewnątrz grupy, zdolne są przede wszystkim budować ofertę zaopatrzenia i zbytu, atrakcyjną dla partnerów ekonomicznych. Podmioty zrzeszające rolników są formą integracji poziomej, której celem jest sięgnięcie po korzyści płynące z integracji pionowej, będącej swego rodzaju strategią polegającą na stopniowym przejmowaniu i kontrolowaniu jak największej liczby ogniw w łańcuchu żywnościowym, od produkcji i przetwarzania surowców do sprzedaży produktu finalnemu odbiorcy [FAPA 2002]. Zatem, dzięki istnieniu grup producentów powstają istotne, z punktu widzenia sprawnego funkcjonowania rynku, powiązania między producentami rolnymi a przetwórcami, sprzyjające planowaniu podaży i stabilizacji rynku.

Pojęcie „grupa producentów rolnych” nie oznacza konkretnej formy prawnej, ale odnosi się do organizacji, której głównym celem jest wprowadzanie na rynek

produktów wytwarzanych w gospodarstwach rolnych jej członków [Martynowski 2014]. Może być ona zarejestrowana jako spółdzielnia, zrzeszenie, stowarzyszenie, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółka akcyjna. Głównym warunkiem powstawania nowych grup jest porozumienie się producentów rolnych przekonanych, że wspólne działanie jest najlepszym sposobem poprawy pozycji rynkowej ich gospodarstw rolnych, prowadzącej do wzrostu dochodów. Jednocześnie z całą mocą należy zauważyć, iż celem powstania grupy powinno być nie zdobycie środków zewnętrznych, a zrealizowanie wspólnego interesu gospodarczego rolników wchodzących w skład danej grupy. Potencjalne środki zewnętrzne mają za zadanie jedynie pomóc w osiągnięciu wyznaczonych celów, a nie stać się celem samym w sobie [IERiGŻ-PIB 2012].

Tabela 1

Charakterystyka form prawnych grup producentów rolnych

Forma prawna	Spółdzielnia	Zrzeszenie	Stowarzyszenie	Spółka z o.o.	Spółka Akcyjna
Charakter organizacji	gospodarczy, ale też społeczny	społeczno-zawodowy, ale też gospodarczy	społeczny, ale też gospodarczy	dowolny	dowolny
Teren działania	bez ograniczeń	terytorium RP	bez ograniczeń	bez ograniczeń	bez ograniczeń
Członkowie organizacji	osoby fizycznej i prawne	osoby fizyczne	osoby fizyczne	osoby fizyczne i prawne	osoby fizyczne i prawne
Liczba członków założycieli*	co najmniej 10 (5) osób fizycznych lub 3 osoby prawne	co najmniej 10 (10) osób fizycznych	co najmniej 15 (15) osób fizycznych	co najmniej 1 (5) osoba: fizyczna lub prawna lub fizyczna i prawna	co najmniej 1 (5) osoba: fizyczna lub prawna lub fizyczna i prawna
Minimalny kapitał założycielski	brak	brak	brak	kapitał zakładowy – co najmniej 5 tys. zł	kapitał zakładowy – co najmniej 100 tys. zł

* W nawiasach podano liczby wynikające z ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw. Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 3 tej Ustawy, jednym z warunków prowadzenia przez grupę producentów rolnych działalności jako przedsiębiorcy mającego osobowość prawną jest to, że żaden z jej członków, udziałowców lub akcjonariuszy nie może mieć więcej niż 20% głosów na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników [Dz.U. 2000 Nr 88 poz. 983].

Źródło: Opracowanie własne.

Wyjątek w zakresie minimalnej liczby członków stanowią grupy producentów rolnych, utworzone dla produktu „szyszki chmielowe” i „liście suszone tytoniu”, w których ustawodawca przewidział, bez względu na formę prawną grupy, wyższą minimalną liczbę członków założycieli – odpowiednio 7 i 50.

Funkcjonowanie grup producentów rolnych, w wymienionych w tabeli 1 formach prawnych, regulują następujące akty prawne. W odniesieniu do:

- spółek – Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz.U. 2000 Nr 94 poz. 1037);

- spółdzielni – Ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz.U. 1982 Nr 30 poz. 210);
- stowarzyszeń – Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. 2001 Nr 79 poz. 855);
- zrzeszeń – Ustawa z dnia 8 października 1982 r. o społeczno-zawodowych organizacjach rolników (Dz.U. 1982 Nr 32 poz. 217).

Podstawą prawną tworzenia grup producentów rolnych w Polsce jest ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. 2000 Nr 88 poz. 983), a także rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz. U. 2008 nr 72 poz. 424, z późn. zm.). W chwili obecnej, producenci rolni, którzy chcą utworzyć grupę producentów rolnych, rejestrują się wcześniej jako przedsiębiorcy w Krajowym Rejestrze Sądowym (KRS) lub rejestrze przedsiębiorców Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Aby uzyskać status grupy producentów rolnych, osoby reprezentujące grupę składają do właściwego ze względu na siedzibę grupy marszałka województwa² wnioski o rejestrację grupy wraz z wymaganymi załącznikami. Marszałek województwa, w drodze decyzji administracyjnej, stwierdza spełnienie przez grupę wymaganych warunków³ i dokonuje wpisu do rejestru grup producentów rolnych. Należy jednocześnie zauważyć, iż obecnie procedowany jest projekt ustawy o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw oraz ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem

² Do końca 2006 r. – wojewody właściwego ze względu na siedzibę grupy. Od 1 stycznia 2007 r. zmiana na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz. U. 2006 nr 251 poz. 1847).

³ Oprócz posiadania podanych wcześniej: odpowiedniej formy prawnej, wymaganej liczby członków i maksymalnej ilości głosów, jaką mogą oni dysponować na walnym zgromadzeniu, grupa musi:

- być zorganizowana w co najmniej jednym celu, z wskazanych w Ustawie „o grupach producentów rolnych...”,
- dla realizacji tego (tych) celu zostać utworzona przez producentów rolnych jednego produktu lub grupy produktów wymienionych w Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. oraz uzyskujących podaną w nim minimalną roczną wielkość produkcji,
- działać na podstawie aktu założycielskiego (statutu lub umowy), spełniającego wymagania nałożone wspomnianą ustawą,
- określać obowiązujące członków grupy zasady produkcji, w tym dotyczące jakości i ilości produktów lub grupy produktów oraz sposoby przygotowania produktów do sprzedaży.

Ponadto, przychody ze sprzedaży produktów lub grupy produktów wytworzonych w gospodarstwach członków grupy muszą stanowić więcej, niż połowę przychodów grupy ze sprzedaży produktów lub grupy produktów, dla których grupa została utworzona.

środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (druk nr 3836), który kompetencje w zakresie rejestracji oraz nadzoru nad funkcjonowaniem grupy producentów rolnych przenosi z marszałka województwa na dyrektora oddziały terenowego Agencji Rynku Rolnego, właściwego ze względu na siedzibę grupy, a w przypadku związków grup – na Prezesa Agencji Rynku Rolnego.

O ważności organizowania się rolników w grupy producentów rolnych w procesie przekształceń strukturalnych w rolnictwie świadczy również fakt, iż zapisy dotyczące tej kwestii znajdują się w licznych dokumentach strategicznych i programowych, w tym m.in. w Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 25 kwietnia 2012 r., która w istocie jest wyrazem kierunku polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich w Polsce. Ponadto, od momentu przystąpienia naszego kraju do Unii Europejskiej (UE) Polska uzyskała dostęp do środków finansowych na wsparcie i modernizację polskiej gospodarki, w tym sektora rolno-żywnościowego. Wśród obszarów objętych wsparciem w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) znalazły się także instrumenty wspierające tworzenie i funkcjonowanie grup producentów rolnych. W okresie budżetowym 2004-2006 podstawowym instrumentem wsparcia dla podmiotów zrzeszających rolników był Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2004-2006), a następnie, w okresie 2007-2013, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW 2007-2013). W PROW 2004-2006 wsparcie dla grup producentów rolnych ujęte zostało w priorytecie 1 „Zwiększenie efektywności ekonomicznej gospodarstw”, działanie: „Grupy producentów rolnych”. Wsparcie udzielane było wyłącznie grupom producentów rolnych, które zostały formalnie uznane przez wojewodę po dniu 1 maja 2004 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. [PROW 2004-2006]. W PROW 2007-2013 pomoc dla grup producentów rolnych zawarta została w osi priorytetowej 1 „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, działanie: „Grupy producentów rolnych” [PROW 2007-2013]. W obecnej perspektywie 2014-2020, kontynuując działania zapoczątkowane w dwóch poprzednich okresach programowania, wsparcie określone zostało w działaniu: „Tworzenie grup i organizacji producentów”, poddziałanie: „Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym” [PROW 2014-2020]. Wsparcie to udzielane będzie, nie tylko grupom producentów rolnych, ale także organizacjom producentów, działającym na podstawie ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 50, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1419). Rozwiązanie umożliwiające organizacjom producentów ubieganie się o wsparcie finansowe w ramach PROW 2014-2020 wprowadzone zostało w celu wzmocnienia integracji poziomej i pionowej w sekto-

rze rolno-spożywczym, które jednocześnie może przyczynić się do usprawnienia i przyspieszenia procesu organizowania się producentów rolnych w Polsce.

2. Cel i metodyka badań

Celem opracowania jest przedstawienie procesu organizowania się rolników w grupy producentów rolnych oraz wysokości i zakresu pomocy finansowej z PROW 2004-2006 oraz PROW 2007-2013, w ramach działania: „Grupy producentów rolnych”. W artykule wykorzystano dane wtórne pochodzące z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR), a także informacje zawarte w aktach prawnych, zarówno unijnych, jak i krajowych oraz literaturę przedmiotu. Wyniki analizy przedstawiono w formie opisowej, tabelarycznej i graficznej.

3. Stan zorganizowania rolników w grupach producentów rolnych

Proces zrzeszania się rolników w Polsce w grupy producentów rolnych przebiega stosunkowo wolno [Ziętara 2010]. Pomimo, iż od uchwalenia ustawy umożliwiającej tworzenie grup minęło już ponad 15 lat, stopień gospodarczego zorganizowania się rolników jest wciąż niezadowalający i daleki od potrzeb. Wynika to przede wszystkim z trudności, jaką jest zebranie się i porozumienie kilku producentów jednego produktu, którzy chcieliby wspólnie prowadzić działalność gospodarczą. Zatem należy zadać sobie pytanie, jaka jest przyczyna tego stanu rzeczy, bowiem o ile dostrzegamy pewnego rodzaju niechęć czy wręcz opór ze strony producentów rolnych dla tego rodzaju działań, o tyle w pozostałych sektorach gospodarki narodowej, problemu ze współpracą prowadzącą do utworzenia firmy, w takiej skali nie obserwuje się.

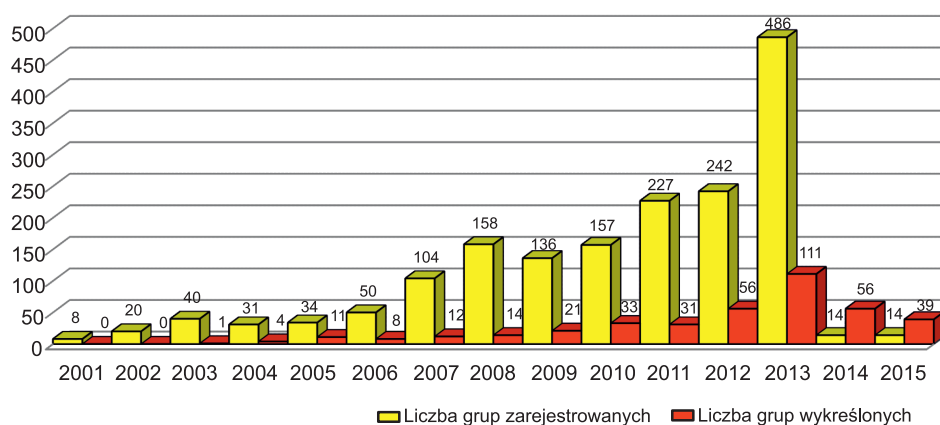
Zgodnie z danymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, od momentu wejścia w życie wyżej wymienionej ustawy, do rejestrów grup producentów rolnych prowadzonych przez marszałków województw, do dnia 07.08.2015 r., wpisanych zostało 1 721 grup producentów rolnych, z których w tym okresie funkcjonowało 1 324, a 360 zostało wykreślonych. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono na wykresie 1.

Z przedstawionych danych wynika, iż w latach 2001–2006 powstawało od kilku do kilkudziesięciu grup producentów rocznie. Przełomem w tym procesie był rok 2007, czyli początek kolejnego okresu programowania w UE, obejmujący lata 2007–2013. W roku tym przyrost liczby grup producentów, w stosunku do roku 2006, wyniósł ponad 100%. Należy ponadto zauważyć, iż w latach 2007-2013 do rejestrów grup producentów rolnych wpisanych zostało 1 510 podmiotów, czyli

prawie 90% wszystkich grup utworzonych w Polsce. Spowodowane to było, z jednej strony perspektywą zakończenia przyjmowania wniosków o pomoc finansową na tworzenie grup producentów rolnych w ramach PROW 2007-2013, na co wskazuje liczba utworzonych grup w ostatnim roku tego okresu programowania, z drugiej zaś, upowszechnieniem wśród potencjalnych beneficjentów działania, wcześniejszych, dobrych doświadczeń rolników korzystających z tego rodzaju wsparcia. Zatem, analizując dane statystyczne dotyczące dynamiki tworzenia grup można wyrazić przekonanie, iż możliwość otrzymania wsparcia finansowego ze środków PROW, a w szczególności z PROW 2007-2013, była jedną z kluczowych determinant tworzenia grup producentów rolnych w tym okresie.

Wykres 1

Liczba grup producentów rolnych wpisanych do rejestrów i z nich wykreślonych w latach 2001-2015 [stan na dzień 07.08.2015 r.]

Źródło: Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

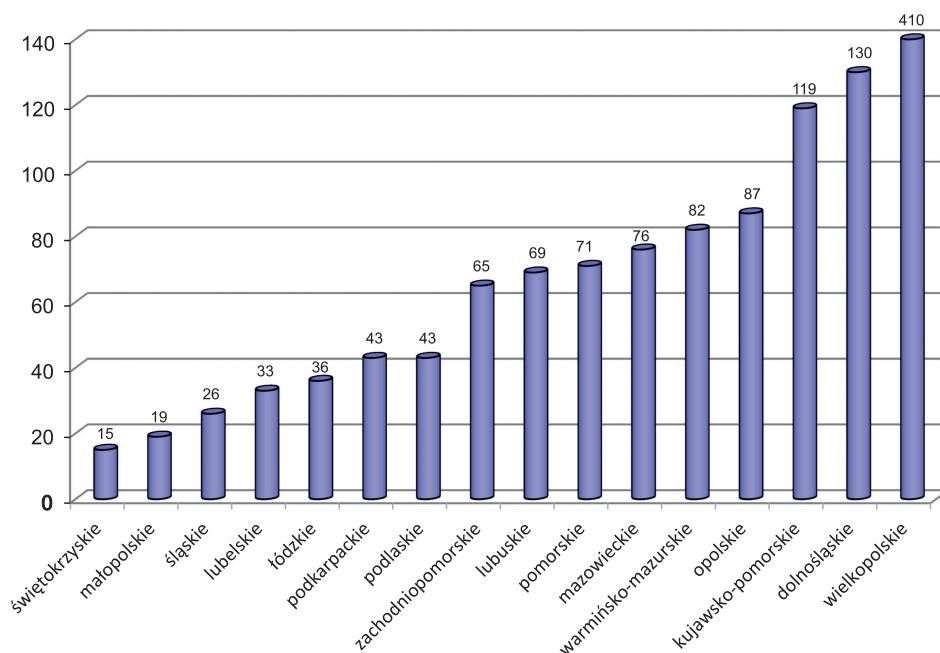
Według obecnie obowiązujących przepisów ustawy, grupy producentów rolnych mogą funkcjonować w pięciu formach prawnych, tj. w formie spółdzielni, stowarzyszenia, zrzeszenia, spółki z o.o. oraz spółki akcyjnej. Spośród 1 324 grup funkcjonujących w Polsce na dzień 07.08.2015 r., 855 (64,6%) działało w formie spółki z o.o., 419 (31,6%) w formie spółdzielni, 43 (3,2%) w formie zrzeszenia i 7 (0,5%) w formie stowarzyszenia. W ciągu całego okresu tworzenia się grup nie powstała żadna grupa w formie spółki akcyjnej, co zapewne spowodowane jest m.in. wymaganą minimalną wielkością kapitału założycielskiego, przewidzianą dla tej formy prawnej podmiotu gospodarczego.

Rozkład przestrzenny istniejących grup producentów rolnych w Polsce jest wysoce zróżnicowany, odzwierciedlający tym samym poziom rozwoju rolnictwa i gospodarstw rolnych w danym regionie, a także poziom świadomości ich wła-

ścicieli w zakresie potrzeby gospodarczego organizowania się dla osiągnięcia ich wspólnego dobra ekonomicznego i społecznego. Dane w tym obszarze przedstawia wykres 2.

Wykres 2

**Liczba grup producentów rolnych w poszczególnych województwach
[stan na dzień 07.08.2015 r.]**

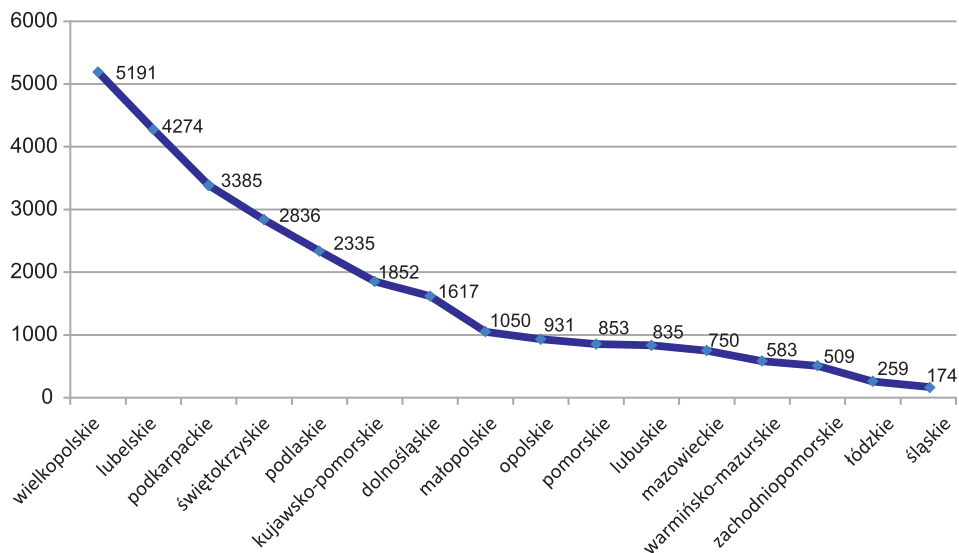
Źródło: Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Z powyższego wykresu wynika, iż najwięcej grup producentów rolnych, na dzień 07.08.2015 r., funkcjonowało w województwach: wielkopolskim (410), dolnośląskim (130) i kujawsko-pomorskim (119). Łącznie w tych trzech województwach powstało 659 grup, czyli 50% wszystkich grup. Województwa te charakteryzują się korzystniejszą, w porównaniu do pozostałych województw, strukturą agrarną, a także, jak wynika z obserwacji i analiz dotyczących wykorzystywania środków pomocowych współfinansowanych z funduszy UE, większą zdolnością absorpcji środków, w tym w szczególności skierowanych na rozwój wsi i rolnictwa. Ponadto, w odniesieniu do województwa wielkopolskiego, w którym powstawało, i dalej powstaje najwięcej grup producentów rolnych, można zaryzykować stwierdzenie, że sukces ten jest efektem wzorowania się zarówno producentów rolnych, jak i osób, podmiotów i instytucji działających na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa, na dobrze zorganizowanym rynku rolnym w krajach Europy Zachodniej,

w tym w szczególności niemieckim czy duńskim. Najmniej grup producentów powstało w województwach: świętokrzyskim, małopolskim i śląskim. Łącznie w tych województwach, na dzień 07.08.2015 r., działało 60 grup (4,5%).

Wykres 3

**Liczba członków grup producentów rolnych wg województw
[stan na dzień 07.08.2015 r.]**

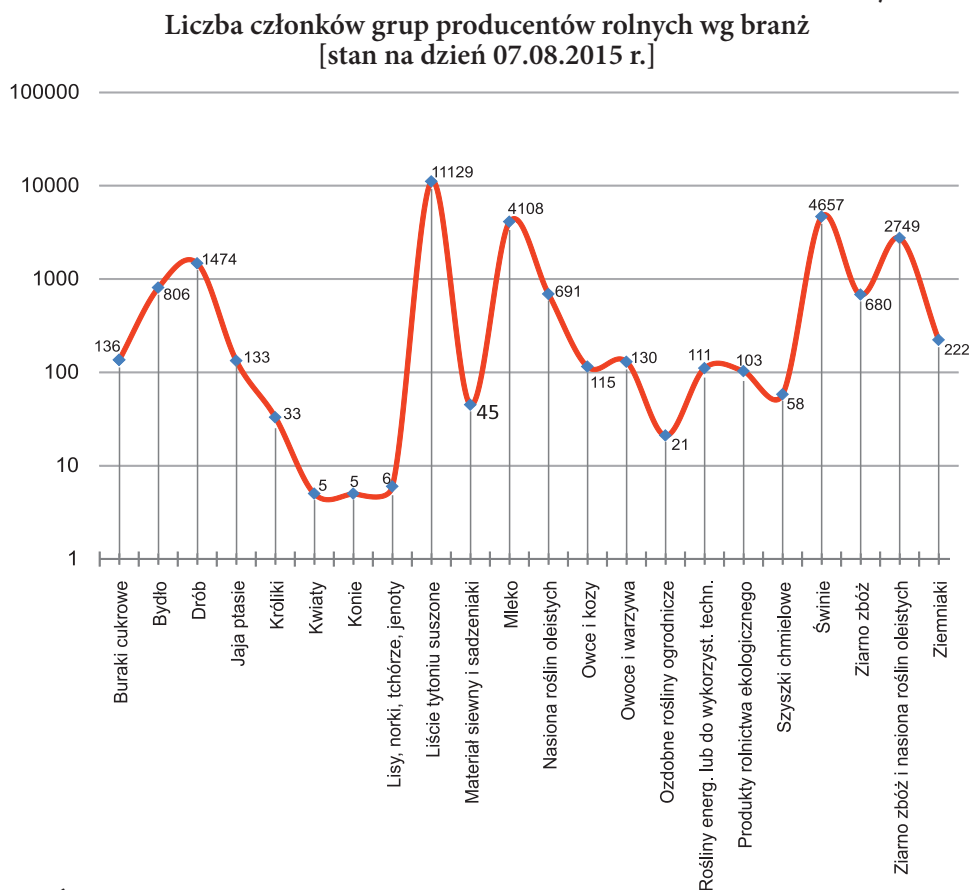
Źródło: Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Na wykresie 3 przedstawiono liczbę członków grup producentów rolnych w poszczególnych województwach. Największy stopień zorganizowania rolników występuje w województwach: wielkopolskim (5 191), lubelskim (4 247) oraz podkarpackim (3 385). Łącznie w tych trzech województwach zorganizowanych jest 12 823 producentów rolnych, czyli 46,7% wszystkich członków grup. Najniższy stopień zorganizowania występuje natomiast w województwach: śląskim (174), łódzkim (259) oraz zachodniopomorskim (509). Łącznie stanowi to nieco ponad 3,4% ogólnej liczby członków.

Biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw rolnych w Polsce powyżej 1 ha – 1 394,7 mln [GUS 2014] oraz liczbę członków grup ogółem – 27,4 tys. trudno powiedzieć, że proces organizowania się producentów rolnych jest zaawansowany, jeżeli tylko ok. 2% rolników jest członkami grup. Ponadto należy wskazać, iż wśród tych ponad 27 tys. członków grup, ponad 11 tys. (tj. 41%) stanowią producenci produktu „suszone liście tytoniu”, co przedstawiono na wykresie 4, i jest to najliczniejsza branża pod względem liczby członków. Następne najliczniejsze grupy producentów pod względem liczby ich członków to: hodowcy trzody chlewnej, zorganizowani w grupach dla produktu pod

nazwą „świnie” – 4 657 (16,9%) oraz producenci w grupie „mleko” – 4 108 (15%) i „ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych” – 2 749 (10%). Najmniej członków liczą grupy: „kwiaty” i „konie” – po 5 członków oraz „lisy, norki, tchórze, jenoty” – 6 członków.

Wykres 4

Źródło: Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

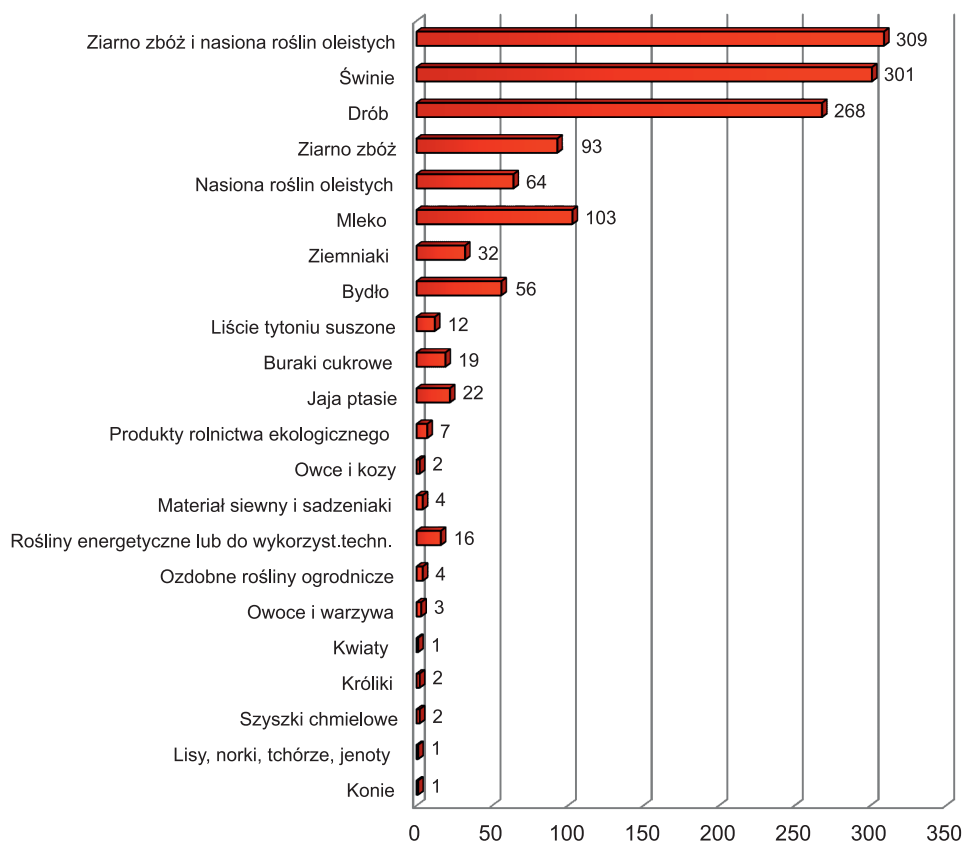
Zatem, z danych zaprezentowanych na wykresach 3 i 4 wynika, że obecny stopień zorganizowania rolników jest wysoce niezadowolający, bowiem w procesie organizowania się rolników nie najważniejsza jest liczba grup, ale przede wszystkim liczba zorganizowanych w nich producentów rolnych [Boguta, Martynowski 2010].

Co więcej, z uwagi na fakt, iż producent rolny, będący członkiem jednej grupy producentów, utworzonej dla danego produktu lub grupy produktów, może jednocześnie być członkiem innej grupy utworzonej dla innego produktu lub innej grupy produktów, zachodzi prawdopodobieństwo, iż rzeczywista liczba członków grup producentów rolnych jest nieco niższa, aniżeli podają to oficjalne statystyki.

Na wykresie 5. podano liczbę grup producentów z podziałem na branże. Z wykresu tego wynika, że najwięcej grup – 309 (23,3%) powstało w branży „ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych”. Kolejne najliczniejsze grupy to: „hodowcy trzody chlewnej” – 301 (22,7%) oraz „drobiu” – 268 (20,2%). Znacząca jest również liczba grup produkująca „mleko” – 103 (7,8%) oraz „ziarno zbóż” – 93 (7%). Najmniej grup producentów istnieje w branży „konie”, „lisy, norki, tchórze, jenoty” oraz „szyszki chmielowe” po 1 grupie. Łączny udział tych trzech grup wynosi 0,2%.

Wykres 5

Liczba grup producentów rolnych w poszczególnych branżach [stan na dzień 07.08.2015 r.]

Źródło: Dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

4. Wsparcie dla grup producentów rolnych w Polsce w ramach Wspólnej Polityki Rolnej w latach 2004-2013

4.1. Plan Rozwoju Obszarów wiejskich na lata 2004-2006

W okresie programowania 2004-2006 podstawowym źródłem finansowego wsparcia zmian i dostosowań sektora rolno-spożywczego do wymagań konkurencyjnych na wspólnym rynku UE oraz dofinansowania wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich był – obok Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” (SPO „Rolnictwo”) – Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 (PROW 2004-2006), w ramach którego udzielano wsparcia m.in. na tworzenie i funkcjonowanie grup producentów rolnych. PROW 2004-2006 współfinansowany był z Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz z budżetu krajowego.

Tabela 2

Budżet PROW 2004-2006

Działania PROW 2004-2006	Budżet PROW 2004-2006 [w euro]	
	pierwotny	po realokacjach
Renty Strukturalne	640 500 000,00	534 739 542,30
Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	376 300 000,00	340 559 376,60
Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)	976 800 000,00	944 704 686,13
Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt	348 900 000,00	208 334 142,42
Zalesienie gruntów rolnych	101 800 000,00	99 985 829,74
Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej	243 400 000,00	630 945 068,00
Grupy producentów rolnych	25 400 000,00	6 373 266,50
Pomoc techniczna	34 000 000,00	29 824 467,58
Uzupełnienie płatności bezpośrednich (UPO)	705 300 000,00	677 648 837,42
Projekty w ramach SAPARD	140 000 000,00	119 284 783,31
Razem	3 592 400 000,00	3 592 400 000,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARIMR i MRIRW.

Podczas realizacji Planu miało miejsce dziesięć realokacji środków PROW, zwiększających budżet działań najbardziej popularnych, kosztem działań cieszących się mniejszym zainteresowaniem. W wyniku dokonanych zmian obniżeniu uległ również budżet środków finansowych planowanych do wydatkowania w ramach działania „Grupy producentów rolnych”. Ostatecznie, w stosunku do pierwotnej wysokości środków finansowych w analizowanym działaniu, budżet ten został obniżony o około 75%.

Tabela 3

Udział poszczególnych działań w budżecie PROW 2004-2006

Działania PROW 2004-2006	Udział [w %]		Dynamika
	pierwotny	po realokacjach	
Wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)	27,19	26,29	↓ 0,90
Uzupełnienie płatności bezpośrednich (UPO)	19,63	18,86	↓ 0,77
Dostosowanie gospodarstw rolnych do standardów Unii Europejskiej	6,77	17,56	↑ 10,79
Renty strukturalne	17,83	14,89	↓ 2,94
Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	10,47	9,47	↓ 1,0
Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt	9,71	5,79	↓ 3,92
Projekty realizowane w ramach programu przedakcesyjnego SAPARD	3,89	3,32	↓ 0,57
Zalesianie gruntów rolnych	2,83	2,78	↓ 0,05
Pomoc techniczna	0,94	0,83	↓ 0,11
Grupy producentów rolnych	0,70	0,17	↓ 0,53
Razem	100	100	–

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych MRiRW i ARiMR.

Z danych przedstawionych w tabeli 3 wynika, iż w okresie programowania 2004-2006, tworzenie grup producentów rolnych nie cieszyło się zbyt dużym zainteresowaniem, pomimo przeznaczenia na ten cel środków finansowych w ramach PROW. Potwierdzeniem tego stwierdzenia są dane MRiRW, z których wynika, że od dnia 15 grudnia 2004 r. (data uruchomienia działania) do dnia 31 grudnia 2007 r., zostały złożone 103 wnioski o przyznanie pomocy finansowej, z których, dla 100 wydano pozytywne decyzje. Łącznie w analizowanym okresie udzielono wsparcia zaledwie 79 grupom producentów rolnych⁴ na kwotę 41 161 784, 92 zł.

W ciągu całego okresu realizacji działania najwięcej wniosków o przyznanie pomocy finansowej złożono w województwach: wielkopolskim (23), kujawsko-pomorskim (21) oraz dolnośląskim i opolskim (po 12), a więc ponad 66% łącznej liczby wniosków o pomoc. Na drugim biegunie znalazły się województwa łódzkie i podlaskie, w których nie złożono żadnego wniosku o pomoc. Po jednym wniosku złożono natomiast w województwach śląskim i świętokrzyskim.

⁴ Należy zauważyć, iż jeden wniosek o przyznanie pomocy finansowej czy jedna decyzja nie równają się jednej grupie producentów rolnych, bowiem grupa miała możliwość złożenia odrębnego wniosku dla każdego z produktów lub grupy produktów, z tytułu których została zorganizowana.

4.2. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

W okresie programowania 2007-2013, wsparcie na rozwój wsi i rolnictwa skoncentrowane było w jednym Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013), współfinansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), a także z budżetu krajowego. W ramach PROW 2007-2013, podobnie jak w PROW 2004-2006, realizowane było działanie „Grupy producentów rolnych”, skierowane do rolników wyrażających wolę gospodarczego zorganizowania się.

Tabela 4

Budżet PROW 2007-2013

Osie priorytetowe PROW 2007-2013	Budżet [w euro]	
	pierwotny	po realokacjach
Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, w tym: Grupy producentów rolnych	7 187 532 000 140 000 000	7 866 582 952 182 500 000
Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich	5 546 001 520	5 017 001 520
Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	3 430 183 920	3 335 986 302
Oś 4 Leader	787 500 000	768 200 000
Pomoc techniczna	266 600 000	266 600 000
Razem	17 217 817 440	17 254 370 774

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PROW 2007-2013, Warszawa, lipiec 2007, maj 2015.

Tabela 5

Udział poszczególnych osi priorytetowych w budżecie PROW 2007-2013

Osie priorytetowe PROW 2007-2013	Udział [w %]		Dynamika
	pierwotny	po realokacjach	
Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego, w tym: Grupy producentów rolnych	41,74 1,94	45,59 2,31	↑ 3,85 ↑ 0,37
Oś 2 Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich	32,21	29,07	↓ 3,14
Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej	19,92	19,33	↓ 0,59
Oś 4 Leader	4,57	4,45	↓ 0,12
Pomoc techniczna	1,54	1,54	0
Razem	100	100	–

Źródło: Opracowanie własne na podstawie PROW 2007-2013, Warszawa, lipiec 2007 i maj 2015.

W ramach PROW 2007-2013, wsparcie finansowe dla grup producentów rolnych uruchomione zostało 16 lipca 2007 r. Nabór wniosków o przyznanie pomocy, dla grup wpisanych do rejestrów prowadzonych przez marszałków województw właściwych dla siedziby grupy, miał charakter ciągły i zakończył się w dniu 30 czerwca 2014 roku. Według danych ARiMR, w ramach analizowanego działania, złożono 1 434 wnioski o przyznanie pomocy finansowej, z czego po rozpatrzeniu, wydano 1 389 decyzji przyznających pomoc na łączną kwotę 665 257 248,03 zł. Należy w tym miejscu zauważyć, iż zgodnie z PROW 2007-2013, docelowo wsparciem w ramach działania powinno zostać objętych 350 grup producentów rolnych. Tymczasem, wsparciem tym objętych zostało 1 389 grup, co stanowi wzrost o ok. 400% docelowej wartości.

Najwięcej wniosków o przyznanie pomocy finansowej, a tym samym najwięcej decyzji przyznających pomoc odnotowano w województwach: wielkopolskim (421 wniosków, 407 decyzji), dolnośląskim (151 wniosków, 149 decyzji) oraz kujawsko-pomorskim (133 wnioski, 126 decyzji), co stanowi ok. 50% grup, którym udzielono wsparcia. Najmniej natomiast w województwach: małopolskim i świętokrzyskim (po 14 wniosków i po 14 decyzji), stanowiących zaledwie nieco ponad 2% grup, którym udzielono wsparcia. Z powyższego wyniku wniosek, iż większym zainteresowaniem tworzenia grup producentów rolnych wykazują się rolnicy z województw Polski zachodniej i centralno-północnej o silniejszym i prężniej rozwijającym się rolnictwie, aniżeli rolnicy z Polski południowo-wschodniej, cechującej się bardziej rozdrobnioną strukturą agrarną.

W odniesieniu do udzielonego wsparcia finansowego wg rodzaju branży rolnej, wskazać należy, iż z pomocy tej głównie skorzystały grupy producentów w następujących kategoriach: ziarno zbóż i nasiona roślin oleistych, świnie żywe, mięso wieprzowe oraz drób żywy, mięso i jadalne podroby drobiowe (ponad 66% udzielonego wsparcia), przy czym, spośród grup należących do powyższych trzech kategorii produktów, które uzyskały najwyższe wsparcie, grupy w kategorii: drób żywy, mięso i jadalne podroby drobiowe uzyskały ok. 50% powyższego wsparcia, oraz ponad 32% ogólnego wsparcia udzielonego wszystkim grupom producentów rolnych w ramach PROW 2007-2013 (tabela 6).

Tabela 6

**Wsparcie dla grup producentów rolnych w PROW 2007-2013,
wg rodzaju branży rolnej**

Lp.	Rodzaj branży rolnej	Liczba GPR	Wielkość przyznanych środków publicznych [w zł]
1	Konie żywe, mięso końskie	1	93 370,74
2	Bydło żywe, mięso wołowe	58	7 304 063,39
3	Świnie żywe, mięso wieprzowe	304	132 507 472,95
4	Owce i kozy żywe, mięso baranie i kozie	3	161 265,65
5	Drób żywy, mięso i jadalne podroby drobiowe	303	214 533 979,80
6	Króliki żywe, mięso i jadalne podroby królicze	3	2 218 526,24
7	Nutrie żywe, mięso i jadalne podroby nutriowe, skóry surowe	0	0,00
8	Szynszyle żywe, skóry surowe	0	0,00
9	Lisy pospolite i polarne, norki, tchórze, jenoty żywe, skóry surowe	2	76 646,75
10	Jaja ptasie	22	9 590 940,17
11	Mleko krowie, owcze lub kozie	105	54 0722 905,54
12	Miód naturalny, i inne produkty pszczelarskie	2	96 715,48
13	Kwiaty świeże-cięte i doniczkowe	1	1 147 175,09
14	Ziemiaki	29	11 465 889,36
15	Ziarno zbóż	105	51 872 078,44
16	Nasiona roślin oleistych	84	36 100 561,14
17	Ziarna zbóż i nasiona roślin oleistych	313	128 263 017,24
18	Rośliny przeznaczone do produkcji zielarskiej i farmaceutycznej	1	193 955,12
19	Ozdobne rośliny ogrodnicze, szkółkarstwo roślin sadowniczych i ozdobnych	3	989 923,78
20	Buraki cukrowe	19	9 249 560,57
21	Len i konopie uprawiane na włókno	0	0,00
22	Szyszki chmielowe	2	561 021,49
23	Liście tytoniu suszone	4	2 264 163,61
24	Materiał siewny i sadzeniaki	4	1 736 738,58
25	Produkty roślinne do wykorzystania technicznego lub pozyskiwania energii	15	316 790,29
26	Produkty rolnictwa ekologicznego	6	440 486,61
27	Produkty regionalne	0	0,00
28	Ślimaki	0	0,00
29	Daniele i jelenie, ich mięso, skóry surowe	0	0,00
Suma		1 389	665 257 248,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ARiMR.

Zatem z uwagi na fakt, iż w PROW 2007-2013, w ramach działania „Grupy producentów rolnych” najwyższą pomoc uzyskiwały grupy utworzone w kategorii: drób żywy, mięso i jadalne podroby drobiowe, jak również, z uwagi na osiągnięcie stosunkowo wysokiego poziomu rozwoju gospodarstw specjalizujących się w ww. zakresie, w okresie programowania na lata 2014-2020, tak grupy producentów rolnych zorganizowane w powyższej kategorii, jak i poszczególne gospodarstwa rolne, działające w tym zakresie, zostały wyłączone z możliwości ubiegania się o wsparcie finansowe w ramach PROW 2014-2020.

Tabela 7

**Wsparcie dla grup producentów rolnych w ramach
PROW 2004-2006 i PROW 2007-2013**

Wyszczególnienie	Liczba grup producentów rolnych, które uzyskały wsparcie	Kwota udzielonej pomocy publicznej ogółem (EFRROW + budżet krajowy)
PROW 2004-2006	79	41,1 mln zł
PROW 2007-2013	1 389	665,2 mln zł
Razem	1 468	706,3 mln zł

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych MRiRW oraz ARiMR.

5. Wnioski

1. Gospodarcze organizowanie się rolników, w tym tworzenie grup producentów rolnych jest w Polsce nieuniknione. Wynika to, zarówno z konieczności podnoszenia przez rolników konkurencyjności ich gospodarstw rolnych i dostosowywania się do nowych wyzwań rynku, jak również, z wymagań jakie stawia przed sektorem rolno-spożywczym wspólna polityka rolna. Jednakże proces zrzeszania się rolników należy ocenić jako bardzo powolny. Rolnicy niechętnie i z oporami podejmują tego rodzaju inicjatywy, mimo tworzenia przez państwo szeregu zachęt oraz instrumentów wsparcia w tym zakresie. Konieczne jest zatem dalsze podejmowanie wszelkich działań upowszechniających ideę gospodarczego organizowania się producentów rolnych, zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym i lokalnym, angażując w to możliwie szerokie grono instytucji i podmiotów działających na rzecz rozwoju wsi i rolnictwa, w tym przede wszystkim urzędy centralne, agencje rządowe, jednostki doradztwa rolniczego, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe takie jak samorząd rolniczy czy Krajowa Rada Spółdzielcza pełniąca rolę naczelnego samorządu spółdzielczego, ponadgimnazjalne szkoły rolnicze, właściwe uczelnie wyższe, głównie Państwowe Wyższe Szkoły Zawodowe oraz instytuty naukowe.

2. Obecnie w Polsce tylko co 50-ty producent rolny należy do grupy producentów. Jednakże w dobie wolnego rynku, a także w obliczu stale rosnącej konkurencji, zarówno na rynku rolno-spożywczym, jak i na pozostałych rynkach, rola grup, w których zorganizowani są rolnicy będzie systematycznie wzrastać, bowiem pojedynczym producentom rolnym coraz trudniej jest sprostać rosnącym wymaganiom odbiorców ich produktów.
3. W Polsce najpopularniejszymi formami prawnymi grup producentów rolnych są spółki z o.o. oraz spółdzielnie. Jak dotąd nie powstała żadna grupa producentów rolnych zorganizowana w formie spółki akcyjnej. Jak wynika z zapisów PROW 2014-2020, preferowaną formą prawną tworzonych i wspieranych grup producentów w tym okresie będą spółdzielcze grupy producentów, gdyż zastosowano wobec nich preferencje w procedurze ubiegania się o wsparcie finansowe.
4. Wspólna Polityka Rolna wychodziła i wciąż wychodzi naprzeciw potrzebom integracji w sektorze rolno-spożywczym, czego wymiernym wyrazem były i są działania zawarte w programach na rzecz rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich, skierowane do grup producentów rolnych w poszczególnych okresach programowania. Ponadto, należy wskazać, iż w PROW na lata 2014-2020 znacznie podwyższono poziom wsparcia dla tworzonych grup producentów, z obowiązującego w PROW 2004-2006 i 2007-2013 poziomu 5%, 5%, 4%, 3% i 2% od wartości netto przychodów ze sprzedaży, do 10%, 8%, 6%, 5% i 4%, w każdym roku pięcioletniego okresu wsparcia.
5. Po wstąpieniu Polski do UE, wraz z którym pojawiły się możliwości korzystania ze środków finansowych w ramach funduszy europejskich, tempo tworzenia grup producentów rolnych wyraźnie wzrosło i można przypuszczać, że w okresie programowania 2014-2020 dalej będzie rosło, bowiem o ile w latach 2004-2006 organizowanie się rolników w grupy producentów nie cieszyło się zbyt dużym zainteresowaniem (115 utworzonych grup), o tyle w okresie 2007-2013 dynamika ich tworzenia wzrosła ponad 13-krotnie (1 510 utworzonych grup). Zatem należy wskazać, iż wsparcie finansowe udzielane ramach Wspólnej Polityki Rolnej jest istotnym czynnikiem pobudzającym procesy integracyjne w sektorze rolno-spożywczym.
6. Większe zainteresowanie tworzeniem grup producentów rolnych, wyrażone liczbą ich powstawania, jak również liczbą składanych wniosków o wsparcie w ramach PROW, występuje w województwach o silniejszym i prężniej rozwijającym się rolnictwie Polski zachodniej i centralno-północnej, aniżeli w Polsce południowo-wschodniej, cechującej się mniej korzystną strukturą agrarną.

LITERATURA

1. Biuletyn Informacyjny Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 10/2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa 2013.
2. Boguta W., Martynowski M. (red) (2010): Organizowanie się rolników w grupy producentów głównym sposobem na podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych – ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej”, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa.
3. Brzozowski B. (2014): Wsparcie finansowe grup producentów rolnych w ramach PROW 2004-2006 i 2007 – 2013, Czasopismo Wieś i Doradztwo, Małopolskie Stowarzyszenia Doradztwa Rolnego, Kraków.
4. Brzozowski B. (2015): Grupy producentów rolnych szansą wzrostu konkurencyjności gospodarstw rolnych, [w:] Stan i perspektywy rozwoju spółdzielczości wiejskiej w Polsce, red. Z. Brodziński, J. Bomba, L. Leśniak, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, Kraków.
5. Chlebicka A. (2008): Ekonomiczno-społeczne uwarunkowania rozwoju grup producentów owoców i warzyw w Polsce, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa.
6. Czyżewski A., Henisz-Matuszczak A. (2006): Rolnictwo Unii europejskiej i Polski. Studium porównawcze struktur wytwórczych i regulatorów rynków rolnych, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
7. Domagańska-Grędyś M. (2014): Procesy tworzenia grup producentów rolnych a koniunktura gospodarcza w Polsce (2000-2013), Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 360, Agrobiznes 2014. Problemy ekonomiczne i społeczne, Wrocław.
8. Ewaluacja ex post Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006 – Raport końcowy, Konsorcjum: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy, Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, BSM Głowacki, Skopiński, Starzyński, Załuski Sp. J., Warszawa, maj 2008.
9. Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa, Polska wieś – raport o stanie rolnictwa, Warszawa 2002.
10. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, (2012): Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w ramach Wspólnej Polityki Rolnej 2020, red. A. Wasilewski, Warszawa.
11. Krzyżanowska K. (2003): Stan i kierunki rozwoju rolniczych grup producenckich w Polsce, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa.
12. Krzyżanowska K., Trajer M. (2014): Finansowanie grup producentów rolnych w ramach Programu rozwoju Obszarów Wiejskich, Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie „Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej”, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Warszawa.

13. Martynowski M. (red), (2014): Spółdzielczość wiejska jako jedna z głównych form wspólnego gospodarczego działania ludzi. Wydanie II Zaktualizowane, Krajowa Rada Spółdzielcza, Warszawa.
14. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006, Warszawa, lipiec 2004.
15. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, lipiec 2007, maj 2015.
16. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, grudzień 2014.
17. Rolnictwo w 2014 r., Studia i Analizy Statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
18. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 kwietnia 2008 r. w sprawie wykazu produktów i grup produktów, dla których mogą być tworzone grupy producentów rolnych, minimalnej rocznej wielkości produkcji towarowej oraz minimalnej liczby członków grupy producentów rolnych (Dz. U. 2008 nr 72 poz. 424, z późn. zm.).
19. Sprawozdanie okresowe półroczne z realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 Nr 15/II/2015, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Warszawa 2015.
20. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2012.
21. Tomaszewski M. (2015): Podnoszenie konkurencyjności gospodarstw rolnych poprzez organizowanie się rolników w grupy producentów rolnych ze szczególnym uwzględnieniem formy spółdzielczej, [w:] Stan i perspektywy rozwoju spółdzielczości wiejskiej w Polsce, red. Z. Brodziński, J. Bomba, L. Leśniak, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Krakowie, Kraków.
22. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw (Dz.U. 2000 Nr 88 poz. 983).
23. Ziętara W. (2010): Charakterystyka zmian struktur produkcyjno-ekonomicznych polskich gospodarstw rolnych w najbliższych latach, [w:] Wpływ funduszy współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej na rozwój rolnictwa i regionów wiejskich – raport końcowy, red. J. Rowiński, Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa.

IWONA KORCZAK, MARCIN TOMASZEWSKI

ROZWÓJ GRUP PRODUCENTÓW ROLNYCH W POLSCE W LATACH 2000-2015

Słowa kluczowe: *grupy producentów rolnych, organizowanie się rolników, Wspólna Polityka Rolna, fundusze unijne*

STRESZCZENIE

Podstawowym celem pracy jest ocena procesu oraz stopnia zorganizowania się rolników w grupach producentów rolnych w latach 2000-2015, jak również podsumowanie wsparcia finansowego, pochodzącego ze środków pomocowych UE, przeznaczonego na ten cel w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006 oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Z przeprowadzonej analizy wynika, że proces organizowania się rolników w grupy producentów przebiega dość wolno, pomimo przeznaczonego na ten cel wsparcia ze środków unijnych.

IWONA KORCZAK, MARCIN TOMASZEWSKI

DEVELOPMENT OF GROUPS OF FARMING PRODUCERS IN POLAND IN 2000-2015 YEARS

Keywords: *groups of farming producers, organising oneself of farmers, Common Agricultural Policy, EU funds*

SUMMARY

An assessment of the process is a basic aim of the work and of degree of organising oneself of farmers in groups of farming producers in 2000-2015 years, as well as suming up of the backing, coming from the foreign aid budget the EU, allocated for this purpose in the framework of the rural development plan for years 2004-2006 and rural development programme for years 2007-2013. He results from conducted analysis, that process organising oneself into groups of producers is spending farmera running quite slowly, in spite of the support allocated for this purpose from EU centres.

e-mail: Iwona.Korczak@minrol.gov.pl
e-mail: Marcin.Tomaszewski@minrol.gov.pl